

Te Toa Takitini

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

Nama 72.

HASTINGS.

Akuhata, 1927.

TE INOI A TE ROPU O NGA WHAEA.

MOTHERS' UNION PRAYER.

E Ihowa, ringihia mai tou Wairua Tapu ki runga ki a matou, kia u ai to matou whakapono ki a Ihu Karaiti, kia whakapana hoki o matou ngakau ki te aroha ki a Ia. Awhinatia mai matou kia meinga ai matou hei hoa pono mo a matou tane, hei whaea aroha ki a matou tamariki. Whakaakona matou e Koe, kia tika ai ta matou whakatipu ake i a matou tamariki mo te rangi. Tukuna iho tou Wairua Tapu ki a matou tane, ki a matou tamariki. Meinga o matou kainga hei waahi e tau ai tau rangimarie me tou aroha. Whakaakona matou ki te mahi tika i tenei ao, kia noho tonu ai matou ki a koe i tou kainga i te Rangi; Ko Ihu Karaiti hoki to matou Ariki. Amine.

WHARE-KARAKIA MO HUKARERE.

TE KOHI HOU.

Na nga wahine o Nuhaka	...	£22 0 5
Te whakatoputanga	...	£788 17 11

Ko te moni kohi a nga Misses Bulstrode e £50 a tetehi a tetehi. Ka hui ai £100 ta raua. I he te £58 o te pepe o Hurae.

HINOTA O WAIAPU.

Hei te ra whakamutunga o Hepetema, ka tu te Hinota e te Pihopatangai o Waiapu ki Nepia.

He mea Panui e Rev. F. A. Bennett, he mea ta e te Herald Office,
Tennyson Street, Napier, H.B.

TE TOA TAKITINI.

Te Utu mo te Pepa 10/- i te tau.

Me penei nga reta "Te Toa Takitini," Box 300, Hastings.

628

TE TOA TAKITINI

Akuhata, 1927

TA APIRANA TURUPA NGATA.

TE WHAKANUI A NGATI-POROU.

Ahakoa te kino o te ra, te waipuke o Waiapu, he nui te tangata i hu ihui ki Wai-o-Matatini i te 12 o'nga ra Hune, ki te whakamui i Apirana Ngata, mo te honore kua uhia nei e te Kingi ki a ia. Na Pene Heihi nga kupu tuatahi ki nga ope whakaeke. I puta i a ia nga ingoa o Mokema Kohere raua ko Rapata Wahawaha, he tangata i u pono ki te torona o Ingarangi, a ko te honore kua potaea kia Apirana kei runga tonu i taua faahu o te piri-pono o Ngati-Porou. I muri atu i a Pene Heihi ki Apirana. I powhiri ia i a Ngati-Porou a i whakamaramatna hoki i muri tata iho o te whawhai ka whakaaria mai ki a ia te ingoa Ta, otira kaore ia i tango i tona mahara tika ke taua honore mo te hoia ehara mona mo te nobo kainga. I te taenga mai o te Tiuka ki Rotorua ka whakaaria mai ano taua taonga ki a ia, a, kaore ia i whakaae. No te tohe rawa a te Kawana kia whakaae ia i tango ai tona ringa ki tenei teonga nui, engari tera te arero Maori e tauhou ki te ingoa hou, na reira me waiho atu ma te pakēha tana ingoa e whakahualhua.

Ko Renata Tamepo o nga ope whakaeke tuatahi ki te ta, I mea ia ahakoa kaere nga honore pakēha i pirangitia e o ratou rangatira, he ao hou tenei, e tika ana kia whakamui te iwi ki te Ta hou ki te Reiri hou.

I whakaae a Reweti Kohere ki te kupu a Renata Tamepo kaore nga rangatira Maori o mua i whai ki nga taitara o te pakēha me Te Kani-a-Takirau i whakahawea ra ki te ingoa kingi, a i te mea e utua ana ki te moni nga taitara o Ingarangi kua ruarua tona ngakau ki nga taitara pakēha, otira ko te whakahonoretanga i Apirana he tino tika, kotahi rawa te he he tomuri. Ka 22 nga tau i tu ai Apirana hei mema mo te Parematā, i rapu ai ia i te ora mo te Iwi Maori, a ko ia tonu tetahi o nga tangata numui o te Parematā. He tangata whakaiti Apirana, e kore ia e rere ke; ahakoa Ta, Kingi ranei ko taua ahua tonu.

Mo nga kupu a Pene Heihi mo te piri-pono, i ki a Reweti Kohere, kei te tangi tona ngakau ki te Iwi Maori. Kua kite ia ko te mutunga o te muinga o te Iwi Maori hei "tata rakau, hei utuutu wai" ma te pakēha—ara hei pononga. No enei ra kei te uiui tona ngakau me he mea he tika te rerenga o tona tipuna ki te tahā pakēha whawhai mai ai ki te Maori. Engari ra he tino waimarie a Ngati-Porou i te piri-ponotanga o Mokema Kohere raua ko Rapata Wahawaha, na konei hoki i kore ai i murua nga

whenua o Ngati-Porou. Kua tu te Komihana uiui mo nga whenua raupatu, hei mahi noa pea.

I puta ano he kupu whakamihī ma Reweti Kohere mo Arihia Ngata mo te tangata hapai i Apirana i ana mahi nūnui, na reira he tino tika te taunga o te ingoa Reiri ki a ia.

He tikanga na etahi nupepa pakeha te anuamu ina potaea te ingoa Ta ki etahi tangata otira kotahi tonu te reo o nga nupepa katoa he whakamihī anake, ano ko te honore kei te whaka-honoretia e te kai-mau i te honore.

I whakamihī ano a Eruera Moeke ki Apirana mo ana mahi nūnui. Ko te mahi tuatahi a Apirana ko te unu i nga whenua o Ngati-Porou ki waho a nga mahi kamupene. I paruparu katoa hoki nga rangatira i te tukunga i nga whenua ki te kamupene. Na Apirana i whawhai ka ora nga whenua o Ngati-Porou. I te mutuungut o te korero a Eruera ka tapatea he moni ki Arihia, he whakaaro na te iwi mo te ra o tona Reiritangat. I whai kupu ano a Hatara te Awarau, a Nelio Kopuka, a Panikena Kaa me Cooke, he pakeha.

He tino nui nga waea me nga reta ki Apirana, o Nui Tiroi o waho atu hoki, he whakamihī mo te honore kua whā nei ki a ia. He tino pai nga korero o ana waea o atua pukapuka me Apirana mo te Iwi Maori. Kia Ora ra te Ta hou me te Reiri hou!

—Na PUKEMAIRE.

WIREMU EREATARA RANGIHORO.

I roto i nga aitua maha o Te Arawa i tenei tau ko tetehi o nga tangata rangatira, tangata whai-mana, pu-korero hoki i roto i nga hui nūnui o te Arawa ko Wiremu Ereatara, tenei ka takoto nei i te moenga roa o ana matua. He tangata tenei i whakamūnuitia e ona hapū maha i roto i a Te Arawa, he tangata marama hoki ki te whakatakoto tikanga. Ko ia hoki te teputi-tianama o te Poari Tiaki o te Takiwa o te Arawa. He kai-hapai ano hoki ia no nga tikanga o te whakapono, me tana numaaiki pai i nga tikanga o te Habi a tae noa ki tona matenga. I a ia e tamariki ana i akona paitia ia e nga kaumatua ki nga korero fawhito, tae noa ki nga whakapapa a te iwi Maori. Ka ngaro nei tenei o nga kai-hautu o te waka nei o Te Arawa.

Haere ra e koro! Ka mahue nei to waka, ma wai ra e hantu i roto i nga marangai i muri i a koe! Haere ki te iwi, haere ki te kainga, haere ki te Ariki.

REV. HONE TERI PAERATA.

No te 28 o nga ra o Hurae ka moc a Rev. Teri Paerata. I mate atu ia ki Pokiataone (Foxton). Ko ona tau 68. He kaumatua rangatira tenei i roto i ona hapū i a Ngati Tuwharetoa, i a Ngati Raukawa.

I kurangia ia ki Te Raukahikatea Karet i Turanga. No te tau 1894 ka whakapangia ia hei Rikona, no te tau 1901 ka whakapangia hei Piriti. E 33 ana tau e tu ana hei Minita.

I timata atu tana mahi Minita i Otaki i te tau 1894. I muri mai ka hikitia ki Wairarapa, a no muri rawa mai, ka noho ki Pokitaone.

He kaumattua ngawari a Teri he hohoru hoki tona matauranga ki nga whakahaere me nga tikanga Maori. I pono tonu tana hapai i nga tikanga o te Hahi, e moe noa ona kanohi.

Haere ra te pononga a te Atua. Haere ki tou okiokitanga. Haere ki to tatou Ariki. Kei te tangi matou o hoa pononga mo to timana ka ngaro nei, engari koi te hari mo to wairua ka haere tika atu ki te Rangi, ki nga manaakitanga mo te hunga i u tonu ki a ia.

HUI TUARUA A TE KOMITI TUMUAKI. ATIRIKONATANGA O TAURANGA.

No te Weneroi te 13 o ngā ra o Hurac i te 10.30 a.m. ka puare te Hui.

Nga Memā mei nga Minita i tae mai.

Na ingoa.

Wiremu Kingi; Rev. Mohi Eruini
Tiakiawa Tahuoriorangi, Rainmona Here-
taunga, Rev. Te Manihera Tamatahi
Hemi te Uara, Rev. Rewi Wikiriwhi
Paora Rangiaho, Rev. Te Ropere-Tahuoriorangi
Kereopa Hokire, Rev. TeWaaka
Rev. Paora te Mueru

Ko Paora Rokino o Taupo Kaore i tae mai. He mate no tana hei-wahine.

Tiamana o te Hui ko Atirikona Tiatitene.

HE MEA TIMATA KI TE INOI.

Te Tiamana:—E patai ana ki nga mahi kua kaupapa i te komiti te whakarite.

Wiremu Kiingi:—Kua oti nga mahi i whakahaerea e te komiti hai mahinga ma tenei huinga o te Komiti Tumuaki haumga nga take e puta ake i te wa e whakahaere ana te Hui.

Ka pamuitia e te Hekeretari nga mahi o te Hui tuatahi.

NGA TAKE.

KA PAAHITIA.

Ka whakaaria nga take hai mahi ma te Komiti

1. Nga moni e takoto nama ana ki nga Pariba.
2. Nga huarabi mahi hai whakaea i aua Nama
3. Te £70 hai hora i te Rongopai.
4. Mo te 10 eka me te whare o te Kaitirotiro.
5. Nga moni me nga whakahaere onga whenua a te Hahi
 - (a) Wharekaahu i Maketu.
 - (b) Kainga o te Hahi i Tauranga. Tauranga.
 - (c) Oponria. Ruatoki.
6. Te Ngae, me te moni reti hai orninga Minita.

7. Nga Ripoata o nga mahi o nga Pariha.
 8. Whakahaere Mihiana ma Rev. P. A. Peneti.

Wiremu Kingi:—E whakaari ake ana ahau ko te take o nga moni e takoto nama ana i nga pariha hui take tuatahi.

Whakaaetia ana.

Tiekiawa:—He patai mehemea pehea te wawahanga o te moni £12 ki nga Kainga o te Whakarewarewa, o Owhata te Ngae me Mourera.

Tiamana:—Kai nga tangata tonu o ana Kainga te Tikanga.

NGA NAMA O NGA PARIHA.

He roa te whakamarama a Wiremu Kingi mo tenei take kei runga i te takoto awangawanga o te muringa ki te tikanga o nga nama nei i waiho ai hai maharahara ma etahi tangata waiho tonu ilio hei huarahi e tino wehe atu ai i te Hahi ki era atu Hahi, waiho ana hai mate mo etahi waahi o te Hahi, ka tokoiti hui hapai i nga mahi a te Hahi, no reira me tongi ano ki te Hinota kia whakamaramatia ano nga nama nei haunga to Ohinemutu kai te maraua tena—mehemea ka kitea tera e taea me whakakore atu etahi o enei nama.

Tiamana:—Kai te kitea tenu ahua mate o etahi o nga Pariha penei me Whakatane, me Ruatoki me te Puke me Mourera hoki. Na runga i taua ahua ka utu haere tonu te Komiti Tumutaki i Nepia i nga orunga o nga minita na wai ra ka eke ki te £2000 patuna te moni ki te Peeke e tangohia ana mai hai whakarite i tera taha.

Mo te tono kia whakakore a etahi o enei nama e te Hinota, kia au me whakaputa tatau i to tatiu na kaha i te tuatahi ki te whakaea kia kitea mai ai ano kei te whakaputa tatau i to tatan kaha ki reira kia whakaaro ai te abun mo enei nama.

He tokonaha i korero mo tenei take.

I. Nga nama o nga Pariha.

Na Wiremu Kingi i motini na te Waaka i tautoko—kia ati kawea ano nga nama nei ki te Hinoti i Nepia atu niui ai, kia whakamaramatia mai hoki.

A me whakaputa ano tenei Atirikona tangai i te kaha ki te whakaea i enei nama abakoa ekitea ana he tino Kawenga tatumaha rawa tenei ma te Hahi Maori o tenei takiwa.

Whakaaetia ana.

II. Nga Huarahi Whakaea i nga nama.

Te Tiamana ka whakamarama i te whakahaere a whare pukapuka (Duplex Envelopes) tino roa tana whakamarama mo te whakahaere.

He tokonaha i tautoko i tenei whakahaere hai mabi ki nga Pariha.

Whakabaere Wharepukapuka kia tangohia e nga Pariha o te Atirikonatanga o Tauranga.

(a) Na Heenii te Kara i motini na Te Waaka i tautoko:—E whakaea ana tenei lminga o te Komiti Tumutaki o te Atirikona tangai o Tauranga kia whakapangia tenei whakahaere kohi moni a whare pukapuka ki nga Pariha o tenei Atirikonatanga.

Whakaaetia ana

Timatanga whakahaere mo aua wharepukapuka.

(b) Na te Ropere i motini na Paora Rangiaboh i tautoko me timata te whakahaere o enei wharepukapuka i nga Pariha o Rotorua. Whakaactia ana.

III. Nga mahi o nga Pariha.

Na Mohi i motini na te Manihera i tautoko kia whakataktorua mai e ia minita nga mahi o tona pariha o tona pariha ki te aroaro o te Hui a te Komiti Tumuaki ina tu te Hui i nga wa e Karangatia ana ratau; a ko te ahua o nga mahi hai Kawenga mai ki te Hui ma te Tiamana e whakatakoto a-patai ki ia minita ki ia minita i mua mai o te ra e hui ai. Whakaactia ana.

IV. Mo te 10 Eka.

Tiamana:—Kaore he mama o tenei Komiti ki runga o tenei 10 Eka kei te Komiti nui i Nepia anake te whakahaere.

V. Mihana ki Tauranga me era atu waahi.

Na Wiremu Kingi i motini na Rewi i tautoko:—
Kia whakahaerea ano te mahi mihana a Rev. P. A. Peneti, hai whakaoho i te Rongopai i te takiwa o Tauranga.

Whakaactia ana.

VI. Moni Hora i te Rongopai e £70.

Na Mohi i motini na Paora Rangiaboh i tautoko:—
Ko nga moni ma ia Pariha mo te hora i te Rongopai me tuku mai ki te Tiamana o te Komiti Tumuaki, a me rite tenei moni i te tau e haere nei. Whakaactia ana.

Mo te Pariha o Rotorua.

Wiremu Kingi:—I runga i te titiro taumaha ki nga whakahaere o tenei Pariha i te titiro hoki ki te tokomaha rawa o nga tangata o te Hahi o tenei Pariha, ka whakaaro matau te Komiti o te Hahi o Ohinemutu kia wahia kia tua wahanga o tenei Pariha.

(1) **Ohinemutu**—Waitete. Te Awahou me te Mamaku.

(2) **Whakarewarewa**—Ki Mourea.

Ko nga moni reti o te Ngae me waiho atu mo te waihangā No. 2. Ki te whakaaro ma konei ka kaba ai nga mahi.

Tiamana:—Kai te pai tenei whakaaro nicheremea kai te pai hoki nga tangata o Ohinemutu, engari ma te Hinota ano e whakatatu tenei take.

Wiremu Kingi:—Kai te paingia tenei tikanga engari kia iti nei te moni o te Ngae e wehe mai mo Ohinemutu kia £10.

VII. Pariha o Rotorua kia wahia kia rua wahanga.

Na Raimona i motini na Tiakiawa i tautoko:—
E whakaee ana tenei Huunga o te Komiti Tumuaki kia wahia te Pariha Rotorua kia rua wahanga.

(1) Ohinemutu ki te Mamaku.

(2) Whakarewarewa ki Mourea.

Ko te moni Reti o Te Ngae me waiho mo te Pariha No. 2.

Paahitia ana.

VIII. Ingoa mo te Pariha No. 2.

Na Tiakiawa i motini na Raimona i tautoko:—

Ka pa te mate ki te tamariki whangaia ki te **Woods' Great Peppermint Cure.**

Ko te ingoa mo te Pariha hou—ko te Ngae—nga take i tika ai—(1) E puta ana mai i te ngae he oranga mo te Pariha. (2) Ko waenga nui tena o te Pariha. Whakaaetia ana.

IX. Tetahi wahi o te moni o te Ngae mo Ohinemutu.

Na Tiakiawa i motini na Raimona i tautoko kia £23 o te moni o te Ngae mo te Pariha o Ohinemutu.

Whakaaetia ana.

X. Mema mo te Puke ki roto i te Komiti Tumuaki.

Na Rewi i motini na te Uara i tautoko:—

Kia whakaaetia amo e tenei Huinga o te Komiti, tetahi mema amo mo te takiwa o Rangituru ara mo te Puke ki roto o te Komiti Tumuaki. Whakaaetia ana.

Tiamana:—Ko te whakatuturutanga o tenei mema ma te Komiti Nui i Nepia e whakaae mai.

Mo nga Karakia ki Murupara.

I runga i te patai a te Tiamana e pehea ana nga whakahaere karikia ki Murupara. Ka whakamarama a te Manihera kai nga marama e 5 nga Ratapu ka tae ia i te Ratapu mutunga, a i tetahi marama pera amo nga Ratapu ko te Rotoiti ia (Alternately)

XI. Nga Whenua a te Hahi.

Na te Uara i motini na Paora Rangiado i tautoko:—

Kia riro ma nga mangai Reimana me nga mānīta e tae ki te Hui a te Hinota ka tu ki Nepia e niui te ahua o nga moni me nga whakahaere o nga whenua a te Hahi.

Wharekaahu i Maketu

Tauranga (te Kainga, etc.) i Tauranga

Pouriao i Ruatoki

Whakaaetia ana.

XII. Mihi ki te iwi Kainga.

He nui te mihi a nga mema me te Tiamana ki te pai o te mamaaki a te hunga Kainga i nga mema o te Komiti, me te tūmanako hoki kia tau kia ratau nga manaakitanga maha.

XIII. Mihi ki te Tiamana.

Na Wiremu Kingi i motini me te Waaka i tautoko. Kia puta he mihi ma tenei huinga o nga mema o te Komiti Tumuaki mo te kaha o te Tiamana i tona mate nui, i pa nei ki a ia, me tema kaha hoki i tae mai ai ia ki tenei huinga.

Whakaaetia ana.

Tiamana:—Kupu whakahoki poto i te mihi—me te whakapai ki nga whakahaere o te Hui—a te Komiti Tumuaki.

He mea whakamutu te hui ki te moi.

RAIMONA HERETAUNGA.

Hekeretari.

KOMITI TUMUAKI.

ATIRIKONATANGA O HAKI PEI.

I tu te hui tuarua a tenei peka o nga Komiti Tumuaki a te hahi ki te tarī o te Pihopatanga i Nepia i te 10 o nga huora i te ata o te Wenerei te 20 o nga ra o Hurae, 1927.

Ko nga mema enei i tae mai:—

Nga Minita:

Atirikoma Brocklehurst. Tiamana.
 Rev. Wipere Mataira o Nuhaka.
 Rev. Peni Hakiwai o Moteo.
 Rev. Wharetini Rangi o Waipawa.
 Rev. P. Peneti, Kai tirotiro o Te Waipatu.

Nga Reimana:

Matene Whaanga o Nuhaka.
 Pita Tiopira o Moteo.
 Henare Hutana o Waipawa.
 Paraire Tomoana o Te Waipatu.
 Rewi Tamihana o Te Wairoa.

I whakapuaretia te hui e te Tiamana ki te kupu inoi.

I panuitia e te Hekeretari nga meneti o te hui tuatahi o te Konuiti. Pauditia ana.

Ko nga take enci i whakahacreitia:—

1. Hora i te Rongopai.

I whakauatu te kai-tiaki moni ke nga moni i kohia e nga parihia Maori o tenei Atirikonatanga mo te kawe i te Rongopai ki nga iwi o te ao kei te pouritanga e noho ana. e 21—17—1.

	£	s.	d.
No Porangahau	14	10	0
No Waipawa	4	10	1
No Te Waipatu	1	6	0
No Nuhaka	1	11	0

£21 17 1

I whakaaturia te uaua o te kitea o te moni i tenei tau mo nga take ake o te Pariha, kaore i eke te moni i whakaaroa ia Ko te Pariha anake o Waipawa (tae atu ki Porangahau) i whai whakaaro mo tenei take.

2. Duplex Envelope System. Kohi whare-pukapuka.

I whakauatu te tiamana kua tae mai nga whare-pukapuka me nga whakamarama. He nui nga patapatai ki te tiamana mo te ahua o te whakahae, me te maraina ano hoki o nga whakahoki. Ko te utu mo nga pukapuka, me nga whare 100, e £5.

Whakaritea ana me whakahae tautu tikanga ki nga Pariha o Waipawa, o Moteo, o Te Waipatu, o Nuhaka.

I whakamaramatia ko te kaupapa pai o tenei ahua kohi ko te ako i te tangata ki te kohi mo nga mahi a te Atua i ia wiki, i ia wiki, ahakoia karakia, kore karakia ranei. Tuarua, ko te atu wehe i tana kohi mihemenea ki te pera tana whakaaro, mo nga take o te parihia tetahi wahi, mo te hora i te Rongopai tetahi wahi. Kei te tangata tonu te whakaaro mo te iti, mo te rahi, ki tetahi take, ki tetahi take.

Na Peneti te motuui, na W. Rangi i tautoko:—

“Kia timatitia imianci te whakahae kohi a-pukapuka ki o tatou parihia Maori, a ko nga bekeretari enci hei whakahae i tana take”;

Mo te mare kaore he rongoa hei rite ki te **Wood's Great Peppermint Cure.**

Pariha o Waipawa, H. Hutana.
 Pariha o Moteo, Pita Tapira.
 Pariha o Te Waipatu, P. H. Tomoana.
 Pariha o Nuhaka, Peta Nepia.

Whakamactia ana.

I whakaritea kia 50 nga whare-pukapuka hei tango mai mo ia Pariha.

3. Whare-minita mo te Pariha o Waipawa.

(a) I whakaaturia e H. Hutana te pukapuka o te pecke i takoto ai nga moni, a kitea ana kua tae te moni inaianei ki te £435.

I puta he mihi ma te Tiamana mo te kaha o nga tangata o tenei Pariha ki te whakahaece i tenei take.

(b) Mo te tono kia awhimatia atu tenei take e te Tari, i whakaatu te Tiamana, kaore he moni takoto noa a te Tari inaianei, engari hei te wa e whiwhi moni ai te Tari, tera e whai-whakaarotia tenei take. Kia hoki mai te Pihopa ka tono ai ki a ia kia awhimatia koutou. Waiho ma Peneti raua ko te Tiamana i whakatakoto tenei take ki te Komiti Tumuaki o te Pihopatanga.

(c) Mo te wahi hei tuunga mo te whare na H. Hutana te motini, na Paraire Tomoana i tautoko. "Me whakatuturu ko Porangahau te kaiuga hei tuunga mo te whare-minita."

Paahitia ana.

I runga i nga whakamarama ka puta enei take: He nui ke te kaute o nga Maori o Porangahau i etahi atu kainga o te Pariha o Waipawa. I te mea kei te mau tonu nga whenua o Porangahau ki nga Maori, tera e nui tonu te noho a te Maori ki reira.

Ko te tuunga mo te whare i arohatia mai nei e Mrs. Hutana, kua oti te wehe e te kooti, a ko taua wahi kei roto tonu i te taome o Porangahau. Noreira, kaore e uava te hoko atu o tera wahi mehemenea ka kitea a nga tau e takoto mai nei kei te he a Porangahau hei nohangā mo te Minita.

(d) Nga Ohaoha o te whare-karakia.

I whakaatu te Tiamana, ko nga moni e kohikohia ana i roto i nga karakiatanga, e tapaea ana mo te oranga Minita. He ture tawhito tenei no te Habi, a kei te pera katoa hoki nga Pariha pakela, me nga parihā Maori. Ko te biahia o te Tari kia whakamarama te motini i paahitia e tetahi o nga Hinota Maori, kia tukuma katoatia mai nga ohaoha i ia maraua i ia maraua ki te Tari o te Pihopatanga-i Nepia. I whakamaramatia kei te takoto wehe katoa nga kaute o ia Pariha, o ia Pariha, a ko nga moni katoa e tukuma mai ana ki te Tari, ka whakapaua ki te Pariha nana i tuku mai, kaore ki etahi atu wahi.

4. Nga nama a nga Pariha.

He roa te wa e whakahaece ana i nga kaute o ia Pariha o ia Pariha, kitea ana kanui te tamaaha i tenei tau.

I whakaatu a H. Hutana, i te hui i tu ki Waipawa i tono nga tangata kia whakapaua nga moni kei reira e takoto ana, hei whakaora i te whare-karakia. I runga i nga whakamarama, paahitia ana te motini e mau ake nei:—

"E whakaue ana tenei hui kia whakatuturutia te take o te hui o Waipawa, ara kia whakapaua nga moni i kohia i mua atu o te 31 o nga ra o Maehe o te tau nei, hei whakaora mō nga

whare-karakia i Waipawa, i Takapau, i Porangahau. E whakaue ana tenei hui, ko nga moni ohaoha katoa o tenei tau, timata atu i te tōnga ra o Aperira, me tuku katoa mai ki te Tari i ia marama, i ia marama."

Whakaritea ana ma Peneti tenei take, me etahi atu take e pa ana ki te Hahi, e whakamararua ki nga tangata o Porangahau a te wa e tae ai ia ki reira.

5. Te Taima-tepara o nga karakia.

No tenei hui ka tukuna atu ki te Tari te rarangi whakahaere o nga karakia o ia pariha, me nga karakia tango hapa o tena wahi o tema wahi.

6. Kai-tiaki moni.

I whakamararua a Peneti, kaore te motini o tera hui i whakahaeretia i te marama o te tono a Hori Tupaea, kia waiboh noaiho taua take, koi pa he mamae ki waenganui i a tatou, me etahi o tatou ka wehe nei ia tatou. Kei te ngawari haere te tangata, kia ngawari hoki tatou.

7. Nga Himene Hou.

I whakaatu a Peneti kei te kolia etahi himene hou, kei te whakamaoritia hoki etahi. Kei te hihitia tenei komiti kia tukuna mai e nga tangata o te Hahi, ahakoa Minita, Reimana ranei, a ratou na himene hou i kite ai, i whakamaori ai ranei. Me tuku mai ki Te Etita o Te Toa Takitini, Box 300, Hastings.

8. Te Himene me te Music.

Kaore aro he ripoata kia tae mai. I whakaritea kia tuhitubi a Peneti ki te Pihopa kia uia e ia ki nga kai-perchi te utu mo te music.

9. Karakia Whakauru ki te Hahi.

Kaore aro kia tae mai te ripoata a Atirikona Hapata Wiremu.

10. Nga Mihi.

I pannuita nga reta i tukuma e te Hekeretari me nga utu mai a Te Pihopa, a Atirikona Tiatetene, a Mrs. Pilson.

11. Reta a te Pihopa.

I whakamaoritia e te Hekeretari nga kupu a te Pihopa i ana reta e rua i tuku mai ai i Ingarangi, ara ana mihi ki nga Maori o tona Pihopatanga, me tona whakawhetai mai ki te Komiti mo nga mihi atu ki a raua ko tona hoa, me tona whakaatu mai kua pai haere te mate o tona hoa.

12. Rehita i nga Whanautanga me nga matenga. -

I whakaatu a Peneti ko te ture Kawanatanga e whakahaeania kia rehitaia nga tamariki katoa e whanau nui ana, kia rehitaia hoki nga tupapaku. Haunga ta te Hahi rehita, koi te marama hoki tera, engari ko te rehita a te Kawanatanga ki te Kai-rehita. Ko te ture Rehita mo nga Maori, no te tau 1913 i Kahititia ai. Ko nga tangata e tika ana hei whakaatu i te matengi ki te Rehita, ko tetehi mema Kaumihera Maori, ko te Minita, ko tetehi tangata ranei i marama ana te whakaatu ki te Kai-rehita.

Mo nga whanautanga, ko nga tangata e tika ana hei whekantu, ko te papa ko te whaea ranei, he tangata ranei i taua whare e noho ana, ko te Minita, ko tetehi mema Kaumihera ranei.

Me rehita nga whanautanga, me nga matenga i roto i te rua marama i muri iho i te whanautanga, i te matenga ranei

Ko te whiu mo te kore e rehita e £2 mo te haranga tuatahi, e £5 mo nga haranga i muri atu.

He Kai-rehita Kawanatanga nga Kai--whakaako o nga kura Maori.

Ahakoa kaore aino tatou kia akina nuitia e te ture rehita, tena pea tona wa kei te haere mai e whainatia ai tatou. Noreira he tikanga tenei e tika ana kia whakamaharatia ki a tatou katoa, kei rokohanga mai tatou e te hoa-riri e moe tonu ana.

13. Nga kaute o nga Pariha mo te Hinota.

I whakamaharatia nga mema o nga Pariha, kia whakakiiia nga "returns" mo te wa o te Hinota. Hei te Paraire te 30 o nga ra o Hepetema ka tu te Hinota ki Nepia.

14. Nga pukapuka kaute mo te Hinota.

I whakaatu a Peneti kaore i te tino hangai nga pukapuka kaute mo nga Pariha Maori. Kei te wehe tonu nga kainga tae noa ki nga hapu o te Pariha kotahi. Me nga moni o ia kainga, me nga kai-tiaki kei te wehe. Pahitia ana te motini: Kia whakaritea he komiti mo tenei take. Ko nga mema mo taua komiti ko te Tiamana me Mr. Pilson ko Rev. Hakiwai me Peneti, ko Tiopira me Totuoana, a me whai mana tenei komiti ki te whakahaece i tenei take a te wa e whakaarotoa ai e ratou.

15. Te Rehita Tianara.

I whakaatu a Peneti kua tae mai te reta a te Rehita-tianara o Poneke, he whakamahara mai ki nga Minita Maori kia tukuna atu nga kape o ia marena o ia marena ki tona tari i Poneke. He tauimaha te whiu mo te takahī a te Minita i tenei ture o te Koroni katoa. Ko te kape me tuku tonu atu i muri tonu iho o te marena.

1.6 Te Hui a muri nei.

I whakamararama te Tiamana ko te hui a muri nei, he hui topu mo nga Komiti Tumuaki katoa o te Pihopatanga. Ka tu taua hui ki Nepia a te wa o te Hinota, i te Turci te 1 o nga ra o Oketopa.

17. Rehita i nga mema e te Hahi.

I motinitia o P. H. Tomoana na Tiopira i tautoko: Kia rehitaia nga tangata e kiia ana no te Hahi o Ingaraungi, i ia Pariha kia mohiotia ai te tokomaha kei tena wahi, kei fena wahi. Paahitia ana.

I whakamararamatia ma tenei tikanga ka mama ai te tukutuku haere i nga wharepukapuka mo nga "kohi", me te kaute o nga tangata o ia Pariha hei whakarite i nga raruraru, ara expenses.

1.8 Mihana.

I whakaatu a Peneti, kei roto te Hahi Maori i te mura o te ahī i tenei wa, i te nui o nga tangata i pakaru nei ki waho, me te tokotiti o nga moreha i mahue hei hau tu i nga tikanga numui o te Hahi. Kei nga wa mamae o te tangata, kamui tama hiahia ki te whakarongo korero mo nga huarahi o te ora mona. Pera aino te taha wairua. He wa pai tenei hei huiluinga mo tatou mo nga Minita ka torotoro haere ai i o tatou Pariha, ki te whakahaece Mihana awlūna, whakaako. Kia toru nei nga ra kia wha ranei, ki tena Pariha, ki tena Pariha.

Na Wharetini Rangi rana ko P. H. Tomoana i tautoko. Whakaactia ana.

19. Nga Whare-Mihana.

He nui nga korero mo tenei take, ara te nui rawa o te moni e pau ana ki aua whare. I runga i te tono a te Tiamana, hikitia ana tenei take mo te Hui Topu a te wa o te Hinota.

20. Te Wairoa.

I whakaatu a Rewi Tamihana, kua kore rawa he tangata hei hapai i te Hahi i Te Wairoa, i te kore Minita mo tera Pariha. Nana tonu i mau he rarangi kohikohi i roto i ona hoa pakeha, a koia tenei nga moni ma koutou e kaute. Te kautetanga kitea ana te rahi o tana moni e £25 8s. Ka tono ia kia rihiitia ki a ia te whenua o te Hahi hei tuunga mo te whare-minita a tona wa. Ka homai ano e ia e £4 mo te tau. Ka eke ai tana moni ki te £29 8s.

He nui nga kupu mihia a te Hui mo te kaha o tenei kaumatua ki te manaaki i nga mahi o te whakapono. Ko tetahi wahi o tana moni mo Meranihia, ko te rahinga hei whakaea i tetahi wahi o te mama a Te Wairoa.

Misses Bulstrode.

I whakaatu a Peneti i tona whakaaro kia whakapuaretia lie Mihana, ma nga Misses Bulstrode ki Te Wairoa. Kamui nga tamariki o Hukarere kei te Wairoa e noho ana. Ka 25 nga tau o euei wahine e noho ana hei kai-whakaako mo Hukarere. Kua mutu ta raua ako i reira, engari ka mahi tonu raua i roto i te iwi Maori. Mehemea ka tu he whare e tika ana mo raua ki reira, tera pea raua e whakaaro mo taua take. Kua nui nga painga kua puta ki Porangahau.

Kaua rana hei puritia tonutia ki reira, itemea kua whiwhi ratou ki a Wharetini Rangi rana ko Rotu. Me aroha nga wahi kei te negeikore. Kua hikitia tenei take mo te Hui Topu.

21. Mo nga kaute a te Tari Pihopatanga.

Na Peneti te motini, na Henare Hutana i tautoko:—Kia whakakore a atu i roto i nga kaute o nga Pariha te moni whakarite ma nga tamariki, i te mea ka uama te biahariatia o nga Minita tokonui nga tamariki, engari ka whai nga Pariha ko nga Minita kore tamariki kia mama ai nga raroraru. Me whakahoki tenei take ki te Komiti Tunuaki o te Pihopatanga, me te tono atu ki a ratou, kia whakaritea tenei take i tetahi atu pumga. Paahitia ana.

He mea whakamutu te hui ki te inoi.

P. PENETI,

e. Secretary.

"ROPU MO TE AO HOU."

(T. Wi Repa, M.B., Ch.B.)

He wa tenei e tika ana kia tirotirohia ano te ahua o ta fatau noho i te Ao nei. Kua hori te Ao tawhito kei muri kua riro oti atu. Kaore e hoki mai, kore, kore rawa atu. Kaati tatau te koingo ki taua tupapaku. E ki ana a Te Karaiti! "Waiho te hunga mate kia tapuke i tona tupapaku." Ko te ao ka haere tonu. Kaore e tu; kaore e hoki whakamuri. Kai te haere whakamua tonu. Kei roto tatau i te Ao Hou; Me pewhea tatau? Waiho te Ao Tawhito kia moe ana i tona moenga roa. Heoi ta tatau he .

pupuri i nga mea papai o taua Ao hei oha ma tatau kia ia, a, ka tuku iho ki a tatau tamariki. E tika ana me whakahou te kau-papa o ta tatau noho i te Ao nei. No reira e karanga ana nga reo marama o naianei, me whakaropu te Ao Hou. Tena, he aha te kaupapa mo taua Ropu o te Ao Hou?

Ko tooku whakaaro tenei mo taua Ropu.

1. He whakahuihui i nga kaha mahi, i nga kaha matauranga, i nga kaha mahara o te Iwi e marara noa atu ra.
2. He tirotiro, ka whakahuihui i nga whakahaere e korara noa atu ra, e korara noa atu ra.
3. He whakakotahi i nga tirotiro mo nga take e pa ana ki te Iwi i raro i enei wawahanga.
 - (a) Take o te ora;
 - (b) Take whakatiputipu i te Iwi;
 - (c) Take e pa ana ki nga kura;
 - (d) Take e pa ana ki nga matauranga nunu;
 - (e) Take whakaako i te Iwi;

Otira taua Ropu hei kai-hautu mo te Iwi i tenei wa.

KEI TE NGOIKORE TATAU.

He wa tenoi no te Rererangi, no te korero takiwa, no nga kai-puke ruku moana, no te hiko, no te hokohoko, no te ahu whenua. Kei te pokaikaha noaiho tatau ki roto i te maru o enei mea. Kaore ano a tatau nei boatutanga ki nga taonga nūnū o te wa. Te tumanako atu ma te Ropu nei te Iwi e whakakorikori, kia ara ki runga. Nga kaha pakupaku kei a tatau, ma te Ropu nei e paihere kia neke haere ai ki te nui. He paku whemua kei a tatau e toe ana. Ma te Ropu nei nga ngoikore e tohutohu me pewheia te mahi e pikii ai. Mo te taha ki a tatau kura Maori. He maha rawa nga haora o te ra e whakapaua ana ki te mahi i nga mahi o waho. Ka pau noaiho te taima mo te ako ma te Ropu nei e whakaputa te whakalie topu a te Iwi ka whakarangona mai e te Tari Whakahaere o nga kura. Mo te taha ki nga kura pera i Te Aute, i Tipene, i Waerenga-a-hika, i Paerata, i Otaki, i Clareville. Inaianei kaore i te uruatu te reo, me nga mahara o te Iwi ki nga whakahaere o enei kura. Ma te Ropu nei e tirotiro te ahua o enei kura. He maha rawa raniei enei kura mo te momo whakaako kotahi. E tika ana raniei me wehewehe a ratanui kaupapa matauranga e whakaako ai. Me whakaiti iho raniei te maha o nga kura, ka hoatu i nga moni hei orangia mo uga mea e whiriwhiritia kia waibo. I te kore ropu o te Iwi, kaore tatau i te pa atu ki aua kura. Ano te ahua o aua kura he kura "patatiweti" na tetahi ropu pakoha hei mahi moni ma ratanui. Ahakoa pai te whakahaere o aua kura e tika tonu ana kia pa atu te Iwi nana nga taonga. Tetahi mahi tika ma te Ropu nei he tuku i tetahi tangata i etahi tangata raniei, ki te kauwhau haere ki te Iwi i aua kaupapa, hei whakahooho i te Iwi. Mo te taha ki te ora o te Iwi, ki tooku whakaaro me tuku nga kannihera marae hei whakahaere i tera taha.

Kaati ake enei whakamaraina mo te aronga o te tahu o te whare e kia nei ko te Ropu mo te Ao Hou. Tena ma wai te karanga tuatahi.

"TE WAI-HAKIHAKI."

(T. Wi Repa, M.B., Ch.B.)

He tino mate tenei no te Maori. Engari kaore e hemo ana te tangata ia ia. Heoi ano tona kino he maeneene, ka rakuraku kaore e reka te moe. He mate tenei e pa nui ana ki te kiri tamariki pakupaku. He kiri ngohe ngohe hoki to te tamariki, na reira ka tere tonu te tihorehorea e te purapura o te mate. He mate ano tenei no te Pakeha. Ina ra koi pohehe te tangata no te Maori anake te mate nei. Tona ingoa pakeha he "Seabies". Te ingoa o te ngarara nana tenei mate i mahi ki runga i te kiri tangata he: 'Acarus Scabiei,' or "sarcoptes hominis". I whakatu ake ai au i tenei mea kia marama ai ki a tatau, e hara i te Maori anake te iwi Kainga te kiri e te mate nei e te "Hakihaki". Te mano tini o te pakeha e pangia ana e tenei mate.

HE MATE WHAKAPARAHAKO.

Ka pangia te tamaiti e te mate nei, ka ki nga matua: "Kei te pai; he wai-hakihaki noa hoki. Hei ahn noa te kawe ki te takuta. He mate ora noa." He whakaaro pohehe tenei. He mate kino tonu tenei. Ina ra tona mate he whakararuraru i te moe a te tamaiti. I te wa e iti ana te tamaiti, ara i te rua ka piki ake ki te tekau nga tau, te inea nui hei whaka wairakau i tona tipu he moe, ki te kore e au tona moe, kaore e pai tona tipu. Kaore e au tona moe no temea ka raraku tonu, a, tata noa te awatea. Oho rawa ake i te moe ka ngenge te tamaiti, kaore e mataara ki nga mahi o te awatea, ka raruraru tona kura. Ka tae ki tona pakeketanga, ka whakarihariha tona kiri. No reira he kohuru nga matua i a ratau tamariki e tukua nei e ratau kia ngaua ana e te hakihaki ia po ia po. Me mutu te whakaparahako ki te mate nei. Kitea ana kawe ana i te tamaiti kia kite te Takuta, te Nechi ranei.

TE PUTAKE O TE MATE NEI.

E kiia ake ra i runga ake nei, te putake o te mate nei he ngarara paku. Mehemea ka wawahia te inhi kia whitu tekau, kotahi o aua wahanga whitu tekau te roa o taua ngarara (1-70th of an inch). Engari ka kitea tonutia e te kanohi. Penei i te puta ngira nei te rahi. Ki te kore te ngarara nei kaore e tipu te wai-hakihaki. Tena ano te kai whaka-momona i taua tipu. Taua whakamomona he paru kei roto taua ngarara i te paru. Ki te paru te kiri o te tangata o te tamaiti ranei, ka ngoikore te kiri. Hei reira ka kaha taua ngarara ki te kari huarahi mona ki roto i te kiri tangata kia uru ki roto i te kiri, ka whakawhanau i ana heke. E rua heki i te rakotalii. I te ngarara nei e kari ana i tona huarahi ki roto i te kiri, ka maeneene te kiri, ka tinata te raraku a te tamaiti. Kaati kaore e mutu te rakuraku kei raro ke hoki i te kiri te ngarara nei e huke ana. Na wai ra, ka pahore te kiri o tenu wahi o tenu wahi o te tangata e tukinotia ana e te ngarara nei ratau ko ana pumua. Ka kitea te koha o te mahi a te ngarara nei, kinaki atu hoki ki te paru o te tinana, ka kiia kei te pangia tamaiti a mea e te Wai-hakihaki,

TOHU O TAU A MATE.

Kaore pea he tangata pakeke i te tauhou ki tenei mate. Otira i te maha o nga mate o te kiri, he mea tika ano kia whakaatutua nga' tohu o te mate nei. Ko te timo mate ienei o te kiri Maori. Timata ai te maeneene i te putake o nga ringaringa pakupaku (fingers). Ka raku-rakuhia, ka puta te tara-wai, ka toto, ka pirau. Ka neke atu ki muri o nga ringa. Ka puta i nga keke, ka raraku i kona, ka maeneene ano i te whero nohanga nei. Ka raku-raku i kona. Ka raraku i muri i nga pona, tae atu ki nga wae-wae, ki raro hoki o nga waewae. Heoi ano te wahi e puta ko te kiri o te konohi o te mahunga hoki. Ko te wai-hakihaki tenei.

RONGOA.

He mate ngawari tenei ki te rongoatia. E mohiotia ana hoki tona putake. Ki te patua tana putake, kia ora te turoro. Te putake o te mate nei ko te ngarara kua whakahuatia ake ra, me toma hoa me te paru. Ka taea tenei tokorua te patu, ka ora ngawari noa te turoro. Te rongoa patu o te ngarara nei he ngawba. Te rongoa patu o te paru he wai, he hopi. Kei a tatau katoa enei taonga. Ina noa te huarahi ngawari o te mahi. Me whakakaukau te turoro ki roto i te tapu wai wera, ka ukui i tona kiri ki te hopi ngohe ngohe (soft soap). Kei nga toa tenei hopi. Te take o te whakakaukau nei, he horoi i te paru ka tahit, he whaka ngohe ngohe i nga kiri paka o runga i te mate kia ngawari ai te ma kerekere mai, ka rua. Ka waten nga mate i te kiripaka, katahi ano ka tika ki te panī ki te rongoa. Te rongea he "sulphur ointment". Me "miki" te ngawha ki te hopi ngohe ngohe (soft soap), penei; E rua ti punu ngawha ki te teperi punu hopi ngohe ngohe (soft soap). He pāi tonu ki te "miki" i te ngawha ki te "vaseline." Kia rua tipunu ngewha kia kotahi teperi punu vaseline. Mo te tahia tenei ki te tīnāu.

Mo te tahia tenei ki nga kakahu o te tangata, tamaiti, mate ranei. Kei runga hoki i aua kakahu e pe ana, e piri ana te nga paku ote mate, me nga ngarara ano hoki. Mehemea he kareko he rinena, he kaone puru ranei nga kakahu o roto, me paera katia ena kia pau atu nga ngarara i te ahi te kai atu Kauaka nga kaka paruparu e whakakakahutia i muri o te whakakaukautanga Kauaka rawa atu. Mehemea he parancene, he kakadu whiru ranei nga kaka, kaore e taea ena te paera Engari me ruirui hē ngawha maroke ki roto i aua kaka ka whakawhatia iho te kotahi wiki. Hei muri i tena ka horoi ki te wai mahana. Ka maroke ka ruirui ano he ngawha maroke ki roto, ka purupuru. Mehemea ka tika te whai a te tangata i enei tohutehu, e toru ano nga ra ka ora te mate me ruirui ano he ngawha maroke ki runga i nga paraikete, i nga hiti ranei.

Mo te mare kaore he rongoa hei rite ki te **Wood's Great Peppermint Cure.**

He inoi tenei ki nga matua; kati te waiho i nga tamariki kia ngaua ana e te mate wehi nei e te wai-hakihaki.

KARO O TE MATE.

Mehemea ka horoia nga tinana ia ra, ia' ra, ki te wai ki te hopi, ahakoa waiwera, ahakoa wai matao, kaore e pangia e te mate nei. Tena i ana timata i naianei. He kainga whai wai a Niu Tireni. Manaakitia te wai, te hopi, kaore nga kiri o nga tamariki e ngaua kinotia e te haki haki.

"HE KOTAHITANGA MO TE AO HOU."

(By P. H. Tomoana).

E, tika ana kia whaia nga kororo a o tatou hoa i whakaohooho nei i a tatou i roto i te pepa o Mei me Hune kua hori tata ake nei. E tiki ake ana au ki nga kupu tchutchu a Takuta Wi Repa o Te Araroa me Tutepuaki o Turanga e tono nei kia pera tatou a e whakaaraara nei i a tatou kei moe. E tautoko ana ahau i enei tu whakaaraara kia noho mataara tatou.

Me pehea koa e taea ai e tatou te whakatutuki i era whakarotanga? Ehara i te mea he tikanga hou tenei reo karangaranga i a tatou kia penei. Ehara hoki i te mea kei te he tenei reo me enei mahara, kaore, ko te ahuatanga tenei o nga tama o te wa me tona reo katoa. Te Tumanako he taonga no te wa. Kua kite katoa tatou i te ahuatanga o te heke me te piki, o te rahi me te iti, o te ora me te mate, o te marino o te tupuhi, me era atu tu ahuatanga hei whakariterite i nga taha e rua o ia ahua o ia ahua, engari ko etahi i kite whamui a ko etahi i kite whaiti. Ko etahi i bikoi whakamua, ko etahi i paheke whakamuri. Ko etahi i tika ko etahi i parori.

Ko etahi i apo ko etahi i makoha. Otira ko enei wahine e taea te whakariterite ina tikina i nga kaupapa o tetahi wahanga o tenei mea o te aroha ki te iwi. Na te aroha ka whakakotahi nga kaumatua i roto i o ratou nei ra, e kapi nei nga 'hihitiori' (history) i era kororo.

Heoi taku e tiki atu ko Te Kotahitanga o nga tamariki o Te Aute Karetu, he tumanako no tatou e hoa mai me o tatou hoa kua wehe atu kia piki te iwi me nga ahuatanga i roto i nga reo karangaranga o te wa kia 'whitiki'. Ina tonu a Hone Teimana a Sir Ngata a Archdeacon Hawkins a Anaru Tiwaka nga "poai" na ratou i kawe tuatahi tenei tikanga ki te aroaro o to tatou kaumatua o Hone Tatana, i tautokona ai e ia me tatou katoa, a i muri o tena ko Te Kotahitanga o nga Kaumatua me ta ratou pepa i huaina ai ko 'Huia Tangata Kotahi! Kaore e taea te ki i he nga kaupapa i inate ranei te iwi i aua kaupapa. Engari me ki i moe taua i runga i te huamotanga o nga tai-whaka-te-maori. Otira kaore taua i te ware ki tenei whakatauki:—'E ara ana te mata-hi-taua, e moe ana te mata-hi-tuna'.

(Taria te roanga).